

TIETOYHTEISKUNTA-AKATEMIA

Uuden tietoyhteiskunnan teesit

#uusitietoyhteiskunta

Johdanto

Uuden tietoyhteiskunnan teesit on kiteytys Tietoyhteiskunta-akatemian 2016 työskentelystä, johon osallistui yhteiskunnallisia päättäjiä sekä yritysten ja yhteisöjen edustajia. Akatemia nosti esiin digitalisoituvan maailman mukanaan tuomia muutoksia ja vaatimuksia suomalaiselle yhteiskunnalle. Akatemian korkeatasoiset alustukset siivittivät työpajojen keskustelua, jonka yhtenä päälinjana oli, että digitalisaatio ei ole vain teknologian hyödyntämistä, vaan sen edellyttämät muutokset vaativat uudenlaista ajattelua. Pyrkimyksenä olikin muodostaa näkemys siitä, minkälaista kehitystä toimintaympäristössä pitää tapahtua, että yhteiskuntamme onnistuu siirtymään digitalisaation kehityksessä kärkeen tai ainakin pysymään mukana kärkijoukossa.

Tärkeänä lähtökohtana pidettiin sitä, että tulevaisuuteen suunnataan kansalaisten, asiakkaiden ja käyttäjien ehdoilla. Digitaalisten palvelujen tulee olla helppokäyttöisiä ja helposti saavutettavissa sekä tukea organisaation liiketoiminnan kehittymistä. Niitä on kehitettävä ennen kaikkea kansalaisten ja asiakkaiden tarpeista lähtien tarkoituksena helpottaa arjen toimintaa. Näin muutoksille voi tulla luonnollinen tuki, toimii yksilö sitten palvelujen asiakkaana tai organisaation työntekijänä.

Keskusteluissa merkittävään asemaan nousi, miten digitalisoituminen vaikuttaa kaikkeen ja kaikkii: organisaatioiden liiketoimintaan, rakenteisiin, toimintamalleihin ja johtamiseen. Teknologia tarjoaa välineitä monenlaisiin raja-aitojen ylittämisiin, jotta muutokset saadaan toteutettua. Tarvitaan rohkeutta tarttua uusiin mahdollisuuksiin, kokeiluihin ja toimintatapoihin sekä kykyä hyödyntää toimivia elementtejä uuden liiketoiminnan pohjana.

Työpajoissa todettiin, että uudistuminen ja digitaalisen osaamisen kehittäminen leikkaavat läpi kaikkien teesialueiden. Osaamisen kehittäminen lukeutuu organisaation strategiseksi tekijäksi. Tulevaisuuden osaamista on kehitettävä organisaation arjessa ja muutosta tulee johtaa aktiivisesti. Kilpailukykyinen organisaatio osaa hyödyntää tietoa ja kehittää nopeasti uutta osaamista.

Näistä keskeisistä ajatuksista ja monista sivujuonteista puristettiin kokoon seitsemän teesiä suomalaisen yhteiskunnan uudistamisen ja digitalisaation hyödyntämisen pohjaksi. Teesit rakentuivat vuoden 2016 akatemian teemoista nousseille yhteisille tekijöille. Digitalisaatio koskettaa kaikkia yhteiskunnan alueita, joten aiheita riittää runsaasti vuoden 2017 akatemialle.

Toivotan innovatiivista ja ajattelua herättävää lukuhetkeä uuden tietoyhteiskunnan teesien parissa.

Huomisen menestys perustuu tämän päivän päätöksiin!

Kirsti Timperi

toiminnanjohtaja
TIEKE Tietoyhteiskunnan kehittämiskeskus ry

Helsingissä 14.3.2016

TIETOYHTEISKUNTA-AKATEMIA

Suomen on aika lunastaa paikkansa tietoyhteiskuntakehityksen kärjessä. Teknologiavetoisen vanhan tietoyhteiskunnan perustalle on rakennettava sosiaalisuuteen, visuaalisuuteen ja kommunikatioon perustuva uusi ja inhimillisesti kestävä tietoyhteiskunta, joka koskee kaikkea – ja kaikkia.

TEESIT

- #1 Uuden tietoyhteiskunnan omistajuus kuuluu kansalaisille
- #2 Toimialojen rajat kumoon
- #3 Lisää läpinäkyvyyttä
- #4 Inhimillisempi tietoyhteiskunta
- #5 Uusi johtamiskulttuuri
- #6 Riskinsietokyky kansalliseksi voimavaraksi
- #7 Tieto hyötykäyttöön

#1

Uuden tietoyhteiskunnan omistajuus kuuluu kansalaisille

MIKSI: Elämme pysyvässä epävarmuudessa, jatkuvan muutoksen keskellä. Uusia toimialoja ja ammatteja syntyy samalla, kun vanhoja katoaa. Toimintamallit muuttuvat, emme vain tiedä miten ja miksi. On osattava valmentautua ja kouluttautua sellaiseenkin, jota emme vielä osaa edes aavistaa.

Otetaan ihminen vakavasti. Kilpailussa voittaa se, jonka palvelua halutaan käyttää, on kyse sitten kasvavista kuluttajamarkkinoista tai muusta liiketoiminnasta. Ne maat pärjäävät, joissa osataan vastata kuluttajien ja yritysten nopeasti muuttuviin tarpeisiin.

MITÄ ON TEHTÄVÄ: Vaikka digitalisaatio voi tuoda merkittävää tehokkuutta ja säästää organisaation toimintaan, tulee asiakkaan digitalisaatiosta saama hyöty asettaa suunnittelun lähtökohdaksi. Ei riitä, että säästämme kustannuksia, sillä digitalisaation lähtökohtana tulee olla elämän laadullinen parantaminen.

Ensisijainen keino on koulutus, jossa opetetaan esittämään oikeat kysymykset ja hahmottamaan ongelmat ja niiden ratkaisutavat. Tietoa on osattava etsiä, jalostaa ja tuottaa itse. Koulutuksen pitää olla jatkuvaa, jotta kansalaiset voivat osallistua tietoyhteiskunnan toimintoihin. Koska virallinen koulutusjärjestelmä on jäykkä, yhä suurempi osa koulutuksesta saadaan jatkossa verkkoryhmiltä ja kansainvälisesti parhaista koulutuspaketeista. Osallistumisen nopeus muuttuu. Osallistutaan nyt ja heti. Suomalaisten on opittava nopeatempoisemmiksi ja rohkeammiksi.

On muistettava myös ihmiset, jotka eivät käytä verkkopalveluita.

Lainvalmistelussa on kuultava nykyistä enemmän eri tahojen edustajia ja käyttäjäkuntaa.

#2

Toimialojen rajat kumoon

MIKSI: Nykyisten ongelmien ratkaisu edellyttää ennakkoluulotonta yhteistyötä yli tieteen ja toimialojen rajojen. Toimimme vanhasta tottumuksesta siiloissa, oman osaston, organisaation tai toimialan sisällä. Toisten saamia tuloksia, toimiviksi koettuja ratkaisuja ei käytetä riittävästi hyväksi.

Tietotalouden menestystarinat syntyvät yhä useammin eri toimialojen yhteistyön tuloksena. Yksinkertainen sovellus voi saada satoja miljoonia käyttäjiä, jos se onnistuu hurmaamaan yleisönsä. Käyttäjä on kuningas.

MITÄ ON TEHTÄVÄ: On uskallettava törmäyttää teknologian, humanismin, kovien ja pehmeiden tieteiden perinteitä toisiinsa. Koulutuksessa ja tutkimuksessa tulee panostaa monialaisuuteen. Specialistien lisäksi tarvitsemme generalisteja. Yhteiskunnan tulee hyödyntää hullut tiedemiehet ja arkikeksijät täysimääräisesti, ja humanistejakin kannattaa kokeilla. Innovaatiot eivät synny virkatyönä ministeriöissä – ainakaan ilman autotallien rehevää aluskasvillisuutta. On ymmärrettävä, mitä kuluttaja-kansalainen tarvitsee. Hyvän vastauksen löytämiseksi on hyödynnettävä kaikkia tieteenaloja ja niiden osaajia. Asioita on osattava myös myydä.

Julkisin varoin tuotettu tieto, kuten tutkimusartikkelit, oppimateriaalit, kartta-, sää-, tilastotiedot sekä arkistot ja vastaavat tietoineistot tulee antaa vapaaseen käyttöön. Tämä säästää myös rahaa, kun koulujen ja tutkimuslaitosten ei tarvitse tehdä samaa työtä päällekkäin eikä ostaa käyttöoikeuksia toisiltaan.

#3

Lisää läpinäkyvyyttä

MIKSI: Läpinäkyvyys on hyvä isäntä. Ongelmat ovat toteutuspuolella. Läpinäkyvyyttä tarvitaan lisää päätöksenteon ja tuotannon kaikilla sektoreilla.

Läpinäkyvyyden lisääminen ei tarkoita liike- ja valtionalaisuuksien levittelyä, vaan ymmärrystä siitä, että maailmassa noin miljardilla ihmisellä on oma media käytös-
sään: kaikki tulee julki joka tapauksessa. Sosiaalinen internet on voittanut kabinetit. Samalla julkisuudesta on tullut entistä armottomampaa niille, jotka tekevät virheen, tai niille, jotka joutuvat syyttään kollektiivisen tunnemyrskyn johdattimiksi.

MITÄ ON TEHTÄVÄ: Läpinäkyvyyden aiheuttamilta ongelmilta voi välttyä – lisää-
mällä läpinäkyvyyttä. Markkinoinnissa ei riitä, että jatkaa toimintaa entiseen malliin
ja palkkaa ammatillaiset kertomaan asiat parhain päin. Läpinäkyvyys pakottaa
viestimään teoilla. On osattava tehdä hyviä asioita ja on kyettävä kertomaan
niistä niin, että muut vievät tarinaa eteenpäin.

Suosion ja huomion mekanismien heilutellessa instituutioita, niiden on osattava
kuunnella kuluttajia, kansalaisia ja asiakkaita entistä herkemällä korvalla. Läpinä-
kyvä valtio ei enää normita ja kontrolloi vaan kuuntelee, mahdollistaa ja resursoi.
Yritysten on ymmärrettävä, että paras ratkaisu ei myy, ellei lähtökohtana ole
ymmärrys tarpeista.

Tietotulvan keskellä on välttämätöntä huolehtia ammattijournalismin toimintaedel-
lytyksistä ja varmistettava, että myös tutkittu tieto välittyy osaksi yhteiskunnallisia
keskusteluita. Myös tietoyhteiskunnassa tarvitaan sääntöjä ja usein käyttäjät on
voitava tunnistaa, mutta samalla yksityisyydestä on pidettävä hyvää huolta.

Läpinäkyvyys ja jokaisen mediaosaaminen ovat edellytyksiä avoimelle demokraattiselle
yhteiskunnalle. Jotta ihmiset voivat ottaa kantaa ja vaikuttaa yhteisiin asioihin, heidän
on ymmärrettävä, mistä on kyse. Digitalisaatio antaa ihmisille myös entistä monipuoli-
semmat työvälineet analysoida sekä julkista että itseään koskevaa tietoa. Tämä
edellyttää kuitenkin julkisen tiedon saatavuuden lisäksi laadun radikaalia parantamista.

#4

Inhimillisempi tietoyhteiskunta

MIKSI: Ihmisen on voitava viihtyä ja kokea osallisuutta rakentamassaan ympäristössä. Tietoyhteiskunnan legitimitetti edellyttää, että se on inhimillinen ja tuntuu tutulta. Sen on oltava helposti käytettävä ja lähestyttävä. Ilman kansalaisten tukea on turha haaveilla toimenpiteistä, jotka palauttavat maamme takaisin kehityksen kärkeen.

Uusi tietoyhteiskunta ei rakennu yksiselitteisille valtakeskuksille, vaan on aidosti moninapainen, verkottunut ja muuntuva. Osallistaminen parantaa sen toimintaa. Kun yhä useammat ovat mukana, kaikki voivat paremmin.

MITÄ ON TEHTÄVÄ: Uuden tietoyhteiskunnan pitää olla matalan kynnyksen, jakamisen ja osallisuuden yhteiskunta. Tietoyhteiskunnan työkalujen tulee olla käytettävissä jokaisen suomalaisen hyvinvoinnin lisäämiseksi. Kansalaisilla pitää olla kokemus osallisuudesta: siitä, että on mahdollista vaikuttaa omaan ympäristöönsä ja elämäänsä.

Uuden tietoyhteiskunnan toimijat eivät välttämättä varjele oivalluksiaan salaisuuksina, vaan jakavat ne eteenpäin siinä uskossa, että jaettu palaa takaisin jalostettuna. Ajatusten ja oivallusten kiertotaloudelle perustuva toiminta rakentuu sosiaaliselle luottamukselle, jota ilman tietoyhteiskunta ei toimi. Se ei toimi myöskään ilman ajantasaisia oikeudellisia normeja henkisen pääoman käytöstä. On ymmärrettävä, että yleisessä käytössä olevasta järjestelmästä on sen tuottajien kannettava vastuu, jotta järjestelmään kohdistuu riittävä luottamus.

Valtiovallan on osaltaan edistettävä luottamuksen rakentamista varmistamalla, että mahdollisimman moni kokee olevansa osallinen kaikesta siitä, mitä teemme yhdessä.

#5

Uusi johtamiskulttuuri

MIKSI: Tarvitsemme suunnannäyttäjiä. Uudessa tietotaloudessa organisaation hyvän johtamisen merkitys vain korostuu: menestyvän yrityksen, yhteisön ja yhteiskunnan on saatava joukot mukaansa, voidakseen tarjota tulevaisuuden ratkaisuja ongelmiin, joita ei vielä välttämättä edes tiedosteta.

MITÄ ON TEHTÄVÄ: Johtajan on oltava yhteiskunnallisesti verkostoitunut, ihmisjohtamiseen kykenevä monialainen näkijä. Johtaminen on viestintää ja tarinan kertomista, eikä siihen voi valmentautua vain syventämällä ymmärrystään teknologiasta. Erikoistuminen yhteen taitoon ei riitä.

Johtaminen on alaisten, asiakkaiden, käyttäjien ja kansalaisen sitouttamista yhteisiin tavoitteisiin epävarmassa ja muuttuvassa ympäristössä. Muutoksen keskellä päätöksiä joudutaan tekemään epätäydelliseen tietoon pohjautuen, siksi on ymmärrettävä, että tieto on vaihtuvaa ja täydentyvää. Korjausliikkeet on tehtävä mieluummin ennakoiden kuin liian myöhään. Big Data -aineistoja on osattava hyödyntää päätöksenteon apuvälineenä.

Hyvä johtaminen perustuu ihmistuntemukseen ja rohkeuteen kulkea edellä, senkin uhalla että kaikki ei aina onnistu. Kyky innostua perustuu hyvinvoinnille, ja hyvälle johtamiselle.

#6

Riskinsietokyky kansalliseksi voimavaraksi

MIKSI: Ei voi voittaa, jos pelkää häviämistä. Menestyminen edellyttää riskinsietokykyä.

Materiaalisen maailman toimintatapojen simuloiminen digitaalisessa ympäristössä toimii aikansa, mutta ei tuota uutta, eikä voita yleisöä puolelleen.

MITÄ ON TEHTÄVÄ: On laajennettava kokeilukulttuurin käsitettä kaikkeen toimintaan. On palkittava onnistumisista ja rohkaistava yrittämään uudelleen, palkitsemalla myös virheiden tuottamasta arvokkaasta opista. Opetuksen muuttaminen valmentavaan ja oivalluttavaan suuntaan tuottaa uusille asioille ja ilmiöille avoimia tietoyhteiskunnan jäseniä. Julkisen vallan on uskallettava ryhtyä rahoittamaan nykyistä riskipitoisempia hankkeita, ja uusia mahdollisuuksia on nähtävä myös siellä, minne ei aiemmin ole uskallettu katsoa. Suomen on oltava innostava yhteiskunta, jossa myös epäonnistumiset sallitaan.

#7

Tieto hyötykäyttöön

MIKSI: Tieto on siitä poikkeuksellinen vara, ettei se kulu eikä häviä käytössä. Päinvastoin: tiedon arvo ja laatu kasvavat käytön myötä. Tieto voi sisältää virheitä, mutta avoimuus ja kriittinen tarkastelu korjaavat niitä. Tieto taipuu ja muokkautuu, ja sen määrä kasvaa räjähdysmäisesti.

MITÄ ON TEHTÄVÄ: Tiedonkulun esteet on purettava aina kun se on mahdollista. Avaaminen parantaa tiedon laatua. Käyttäjät huomaavat puutteet ja virheet. Täytyy olla valmis ottamaan korjaukset vastaan. Tieto pitää saada käyttöön. Esineiden Internet (Internet of Things) ja Big Data tuovat uuden ulottuvuuden tiedon käyttöön ja omistajuuteen. Jos käsitteet ovat epämääräisiä ja metadata puutteellista, tiedon käyttöarvo on heikko.

On jatkuvasti haettava keinoja, joiden avulla tietoa voi paremmin käyttää omassa toiminnassaan. Tieto tarjoaa mahdollisuuksia oman toiminnan tehostamiseen, mutta se voi myös luoda ihan uusia liiketoimintamahdollisuuksia. Maailman menestyneimmät yhtiöt jalostavat tietoa. Jos me emme käytä omaa kansallista tietoaamme, käyttää sitä joku muu.

Digitalisaatiota voi jarruttaa, mutta ei pysäyttää.

Suomen on päätettävä, kuuluuko se vauhdittajiin vai jarruttajiin. Me ilmoittaudumme vauhdittajiksi ja toivomme kaikki suomalaiset mukaan.

Uuden tietoyhteiskunnan teesit perustuvat vuoden 2016 Tietoyhteiskunta-akatemiassa käytyihin keskusteluihin ja muodostavat akatemialaisten näkemyksen siitä, mihin suuntaan meidän pitää mennä juuri nyt.

TIETOYHTEISKUNTA-AKATEMIA LYHYESTI

Tietoyhteiskunta-akatemia on yhteiskunnallisille päättäjille suunnattu, alansa johtavien asiantuntijaorganisaatioiden tarjoama valmennus. Valmennus kasvattaa yhteiskunnallisten päättäjien ymmärrystä tietoyhteiskunnan nykytilasta ja tulevaisuuden näkymistä. Tietoyhteiskunta-akatemiassa tunnustetut vaikuttajat ja uusia näkemyksiä rohkeasti esittävät asiantuntijat toimivat valmentajina ja keskusteluiden herättäjinä.

Tietoyhteiskunta-akatemiassa pureudutaan ajankohtaisten lainsäädäntö-hankkeiden digitaaliseen ulottuvuuteen ja etsitään tietoyhteiskuntapolitiikan suuntaa yli toimialarajojen.

Vuoden 2016 Tietoyhteiskunta-akatemian järjesti TIEKE Tietoyhteiskunnan kehittämiskeskus ry yhteistyössä asiantuntijaorganisaatioiden kanssa, joita olivat Kopioisto, Nokia, Microsoft, Sofigate, Cinia, Teknologiateollisuus, DataCenter, Yle, Caruna ja Tieto.

Tietoyhteiskunta-akatemian viestintäyhteistyökumppani oli Kaiku Helsinki.

JÄRJESTÄJÄ

YHTEISTYÖSSÄ

KOPIOSTO
TEKIJÄNOIKEUSJÄRJESTÖ

caruna

NOKIA

SOFIGATE

Teknologia
teollisuus

TIETOYHTEISKUNTA-AKATEMIA

www.tietoyhteiskunta-akademia.fi

www.tieke.fi

www.facebook.com/tiekery

www.twitter.com/tiekery